

Valtiovarainministeriö
Lausuntopalvelu.fi
VN/16752/2022

Hallituksen esitysluonnos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (yliopistosairaalisä ja siirtymätasauksen muutokset)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia. Lakiin lisättäisiin säännökset uudesta hyvinvointialueiden rahoituksen määräytymiskelijästä, yliopistosairaalisästä. Yliopistosairaalisän perusteella määräytyvä laskennallinen rahoitus ehdotetaan otettavaksi huomioon hyvinvointialuekohtaisissa siirtymätasauksissa vuodesta 2024 lukien. Lisäksi siirtymätasauksista ehdotetaan muutettavaksi siten, että laskennallisen ja toteutuneiden kustannusten erotus tasataan siirtymätasauslisällä pysyvästi enintään - 50 euroon asukasta kohden. Samalla muutettaisiin siirtymäkauden porrastusta tältä osin. Esityksen tarkoituksena on parantaa rahoituksen oikeudenmukaista kohdentumista yliopistollisista sairaaloista aiheutuviin kustannuksiin.

Yliopistosairaalisän tasoksi ehdotetaan 1,1–1,8 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta, mikä on vuoden 2022 tasossa 230 miljoonasta eurosta 370 miljoonaan euroon koko maan tasolla. Vaikutusarviot on laadittu 300 miljoonan euron tasolla (noin 1,45 %). Rahoitus ehdotetaan vähennettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asukasperusteisen rahoituksen osuudesta. Nettovaikutus yliopistollisia sairaaloita ylläpitäville alueille olisi tällöin 88–144 miljoonaa euroa koko maan tasolla.

Kustannuksia otetaan huomioon yleiskatteellisessa rahoituksessa ainoastaan siltä osin, kun niitä ei saada katetuksi muutoin (palvelulaskutus, koulutuksen ja tutkimuksen erillisrahoitus, yhteistyöalueiden sopimukset).

Yliopistosairaalisän perusteella määräytyvä rahoitus kohdennettaisiin yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille. Edellä mainittujen alueiden välillä rahoitus jakautuisi:

- 1) hyvinvointialueen asukasmäärän
- 2) yhteistyöalueen asukasmäärän tai
- 3) 50 prosenttia hyvinvointialueen ja 50 prosenttia yhteistyöalueen asukasmäärän perusteella.

Vaihtoehdossa 2 ja 3 Uudenmaan osalta tarvittaisiin erityissääntelyä. HUS-yhteistyöalueella rahoituksen määrä laskettaisiin koko yhteistyöalueen asukasmäärän perusteella (sis. Päijät-Häme, Kymenlaakso ja Etelä-Karjala). Rahoitus kohdennettaisiin HUS-yhtymään kuuluville hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa.

Tehy ry kannattaa lakiesitystä yliopistosairaalisästä hyvinvointialueiden määräytymisperusteena. Pidämme tärkeänä, että yliopistosairaaloihin varataan riittävästi rahoitusta, jotta ne voivat toteuttaa omaa erikoisosaamista vaativaa potilasturvallista hoitoa kansalaisille. Oikeudenmukainen rahoituksen kohdentuminen erillisellä yliopistosairaalisällä parantaa mielestämme yliopistosairaaloiden mahdollisuuksia toteuttaa erityistehtäviä jatkossakin. On kuitenkin huomioitava, että riittävä rahoitus on turvattava myös muulle erikoissairaanhoidolle, jota toteutetaan muualla kuin yliopistosairaaloissa.

Kannatamme myös muutosta, jossa siirtymätasauksen laskennalliset ja toteutuneet kustannusten erotus tasataan siirtymätasauslisällä, joka olisi ehdotuksen mukaan enintään -50 euroa asukasta kohden. Yliopistosairaalisän perusteella määräytyvän laskennallisen rahoituksen huomioonottaminen hyvinvointialuekohtaisissa siirtymätasauksissa vuodesta 2024 lähtien on realistinen ja kannatettava.

Yliopistosairaaloiden korkeammat kustannukset johtuvat muun muassa erityisosaamisen, laitteiston ja tilojen ylläpidosta (vaativa erikoissairaanhoito), muita sairaanhoitopiirejä monimuotoisemmasta ja vaativammasta koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sekä muista lakisääteisistä tai sovituista tehtävistä. On myös tärkeää huomioida, että laaja-alainen opetustehtävä ja tutkimus osin alentavat palvelutuotannon tuottavuutta. Lisäksi yliopistollisen sairaalan tehtävien hoito edellyttää valmiuden, varautumisen ja riittävän kapasiteetin ylläpitoa. Yliopistosairaalalisän huomioon ottaminen hyvinvointialueiden yleiskatteellisessa rahoituksessa ohjaa rahoitusta suoraan niille alueille, jotka ovat vastuussa yliopistollisten sairaaloiden ylläpidosta ja siitä aiheutuvista muista alueita korkeammista kustannuksista. Yliopistollisista sairaaloista aiheutuvat korkeammat kustannukset sisältyvät kunnilta siirtyvään koko maan tason rahoitukseen. Ilman erillistä määräytymistekijää rahoitus ei kohdentuisi jatkossa nykytilaa vastaavasti yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille. Ilman ehdotettua määräytymistekijää kyseessä olevasta rahoituksesta olisi tarpeen sopia kokonaisuudessaan hyvinvointialueiden kesken yhteistyöalueiden sopimuksissa. Muutoin yliopistollisten sairaaloiden tehtävien rahoituksessa olisi nykyiseen tasoon nähden vajetta, jota yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue joutuisi paikkaamaan alueensa asukkaiden palveluihin tarkoitetusta rahoituksesta. Toisaalta muilla kuin yliopistollista sairaalaa ylläpitävillä alueilla rahoituksen taso olisi korkeampi suhteessa nykyiseen kuntapohjaiseen tasoon. Esityksellä pyritään korjaamaan alueiden edellytykset palvelujen järjestämiseen nykytasoa vastaavaksi. Koska rahoitusmalli on lukuisista määräytymistekijöistä koostuva kokonaisuus, aluekohtaiset vaikutukset vaihtelevat.

Helsingissä 10.10.2022

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Tiina Vartiainen, työelämäasiantuntija, tiina.vartiainen@tehy.fi, p. 09 54227197